

VALORIFICAREA CONTEMPORANĂ A UNOR IMNURI MILLERITE DIN SECOLUL AL XIX – LEA

Dr. Mircea Valeriu Diaconescu

Aducerea în discuție în cadrul acestui seminar a valorificării contemporane românești a cântării millerite a fost precedată de publicarea de către CARD, București în anul 2002 a albumului de cântece intitulat "Aproape-i Mirele ceresc".

Acest album conține 52 de imnuri millerite care au fost în cea mai mare parte a lor românite de Cornelius Greising și Benone Burtescu și armonizate de autorul acestui studiu.

În cele ce urmează se reamintește întâi în ce constă cântarea millerită și se expune apoi, i se exemplifică făcând apel la acest album, în ce constă valorificarea imnului millerit în cadrul imnologiei românești.

Prin cântări millerite înțelegem imnurile publicate între 1842-1844 de către Mișcarea Adventistă din America a lui William Miller. Această mișcare religioasă - a cărei titulatură originară este "The Second Advent Movement" (Mișcarea A Doua Venire) se înscrie în cadrul mai larg denumit "A Doua Mare Redeșteptare Americană" (The Second American Great Awakening) care a zguduit societatea americană prin dinamismul multiplelor ei reforme sociale și spirituale.

Înaltul voltaj emoțional, entuziasmul provocat de Mișcarea Adventistă a lui Miller, o mișcare de reformă religioasă, s-a manifestat în special pe plan innologic și predicțional oral și tipărit. Așa se explică prezența în cărțile de imnuri millerite a peste 800 de titluri, în cea mai mare parte a lor având ca temă centrală tema adventistă. Meritul major în această explozie de producții tipografice îl deține Joshua Himes, adevăratul organizator al mișcării adventiste millerite.

După izbirea ei la 22 octombrie 1844 de Zidul Timpului - când Ora 24 a sosit, Omul Alb nu a venit" (adventiștii milleriți profetizaseră revenirea lui Hristos pe pământ în această zi) - mișcarea adventistă millerită s-a sfârșit. Dar din multiplele ei sfârșămături s-au născut noi grupări dintre care cea mai importantă este cea a adventiștilor sabatarieni; prin străduința în special a liderilor James White și Ellen White din această grupare s-a dezvoltat denomițiunea, apoi biserica, adventiștilor de ziua a șaptea (Seventh-day Adventists, 1863). Imnurile adventiste millerite de origină trebuiesc așadar diferențiate de cântările cu caracter adventistic apărute în diferitele colecții ulterioare ale adventiștilor de ziua a șaptea. Ceea ce caracterizează aceste din urmă colecții este nemotivată, nedreaptă reducere treptată a prezenței în ele a imnurilor millerite de origină. Astfel, din circa 800 de imnuri millerite de origină mai găsim în ultima ediție a imnurilor bisericii adventiste americane doar 9 din cele 695 prezente (1,3%).

Pentru acest fenomen se încearcă o serie de explicații. Poate că cea mai nimerită explicație pentru căderea în uitare a imnurilor millerite o aflăm în lucrările de filozofie a culturii creștine ale lui Lucian Blaga, Mircea Eliade și Nae Ionescu. Ei afirmă că, în contrast cu spiritul statornic al românului, în contrast cu orizontul lui cultural, cu sufletul lui care se mișcă ondulant în spațiul mioritic în care s-a născut, protestantismul se caracterizează printr-o veșnică stare de neliniște spirituală, de nemulțumire, o permanentă căutare și nevoie de schimbare, de ruptură. La această tendință specifică firii protestantului occidental, și nu celei a românului, se adaugă nevoia stringentă, auto-glorificatoare, a fiecărei generații de protestanți din occident de a-și marca existența prin producții noi, dorința afirmării cu orice preț a individualului. Lucrul este împotriva naturii, ucigător, căci fără pivnițele, parterul etajele inconștientului colectiv, cum spune Jung, acoperișul conștientului individual nu are stabilitate, se prăbușește. Fără păstrarea, și mai ales fără promovarea, moștenirii culturale, acoperișul

Culturii imnologice creștin-protestante a românului se rupe. Astfel privind lucrurile, este evidentă eroarea comisă recent de unele proiecte de noi cărți de cântări în care marile valori imnice lăsate de pionieri le se aplică conceptul american de schimbare la fiecare 20 de ani a cărții de cântări. Sunt desfigurată astfel, sau înlocuite cu producții de valoare inferioară atât pe plan poetic, cât și pe plan teologic și muzical, vechile imnuri. În acest sens studiul "Scurtă analiză muzicologică a publicației '100 de Noi Imnuri Creștine'" apărută în "Adu-ți aminte", Aachen, 2002, pp. 491, analizează proiectul noii cărți de cântări "Imnuri Creștine" a bisericii adventiste de ziua a șaptea; studiul respectiv opune conceptului de înlocuire și de "corectare" al autorilor celor "100 de Noi Imnuri Creștine", conceptul de adăugare de noi imnuri la cele vechi și de lăsare neschimbată a imnurilor adventiste românești tradiționale.

Mulți din scriitorii adventiști contemporani subliniază, pe bună dreptate, faptul că muzicalitatea liderilor adventiști milleriți era extrem de pronunțată. Miller însuși compunea cântări, foarte educații Fitch și Himes, la fel, ne mai vorbind de atâtea tinere talentate (ca Phoebe Palmer, Annie Smith) a căror contribuție la înflăcărarea adventistă a fost decisivă. Dar chiar capul noii mișcări a adventiștilor de ziua a șaptea, James White, a fost un muzician fervent. James White și-a concentrat efortul publicistic după modelul lui Himes. Debutul imnologic a fost cântărea de cântări fără note din 1849 și apoi cea cu note din 1853. Primii lui fii, Henry și James, ca și nepotul Francis Belden, au fost cântăreți și compozitori cunoscuți și recunoscuți. Când Spalding declară că "Adventiștii de ziua a șaptea s-au născut pe muzică", lucru prin care vrea să spună ce valoare mare acordă ei muzicii în biserică și în evanghelizare, el nu greșește decât prin aceea că de fapt nu "pe" muzică, pe oricare muzică, pe o muzică proprie, s-au născut adventiștii contemporani, ci "pe" (sau "din") cântarea millerită, adică pe o muncă gata făcută: o muzică bogată, inspirată, energică, simplă: muzica adventiștilor milleriți. Multe din cântările cunoscute de noi din legendara carte de cântări a primei jumătăți a secolului XX, Imnuri Creștine a românilor Demetrescu și Paulini, sunt de fapt cântări reluate de milleriți de la înaintașii lor sau cântări create de milleriți. În esența lui doctrinară imnul millerit este, ca și Mișcarea millerită, interconfesional și cu temă creștină unică: cea mesianică. Iar în esența lui prozodică și melodică, imnul millerit este un imn protestant. Cu oarecare îngăduință, el poate fi considerat ca o ramură a coralului protestant reformat (calvinistic) și evanghelic (lutheran).

Întâlnim sau reîntâlnim în partiturile millerite nume de poeți și muzicieni ca Isaac Watts, Lowell Mason, Phoebe Palmer, Annie Smith, William Kirkpatrick. Dar ceea ce ne impresionează cel mai mult sunt acei mulți, foarte mulți "Anonymus", oameni știuți doar de Domnul, cei, și cele ale căror balade adventiste au desfășurat pe mapamond vestea lui "Second Advent", vestea Celei de A Doua Veniri a lui Hristos. Munca sufletului lor a rodit o mișcare de înnoire în gândire și simțire de un înalt voltaj spiritual.

În cântările millerite sunt reflectate fazele destinului creștin în general, "Treptele iubirii: (1) Îndrăgostirea, (2) Abandonarea iubitei de către iubit, (3) Așteptarea iubitului de către iubită, (4) Pregătirea pentru Reîntâlnire, (5) Dezamăgirea repetată provocată de absenteismul cronic și inexplicabil al iubitului, (6) Cei de limbă engleză da, dar nu și cei de limbă germană, cum sunt mennoniții, amishii. (6) Renașterea phoenixiană a Bisericii (ca în mișcarea millerită), (7) Reluarea fără termen a Așteptării în vederea grabnicei Nuntiri (ca în adventismul de ziua a șaptea). La selectarea și tratarea poetică și armonica a acestor imnuri s-a ținut seama și de acest concept al treptelor.

Care este proveniența imnurilor millerite? Ce cântau și cum cântau milleriții imnurile lor? Dacă am fi intrat într-o biserică protestantă de limbă engleză din America secolului al XVIII-lea, din America colonială, am fi fost uimiți să constatăm cât de diferite erau cântările de atunci de cele de azi. Doar "Psalmii" erau considerați ca potriviți pentru Casa Domnului. "Imnurile" - erau interzise deoarece textul lor nu era din Cuvântul lui Dumnezeu (Biblie), ci o

creație umană. Instrumentele muzicale erau și ele interzise ca reprezentând o prezență profană, desacralizantă în biserică, o creație a fiilor lui Cain. Problematika aceasta nu era nouă la calvinismul Lumii Noi. O cunoaștem din sinagogă, din biserica bizantină și, până mai de curând, și din cea catolică. La obârșia acestui punct de vedere stau interdicțiile date de Sfinții Părinți încă din primele secole. Patriarhul Clement din Alexandria (sec. II/III) constata că biserica se umpluse treptat de soliști vocali și de cântăreți din flaut care puneau cu totul în umbră pe episcop. Faima acestora era așa de mare, încât credincioșii îi adorau mai mult pe cântăreți decât pe Hristos!

E adevărat că Luther a introdus în biserică coralul protestant, această cântare populară cu versuri religioase, precum și cântatul pe voci și cu acompaniament instrumental. Dar Calvin - patronul protestantismului american - combătuse categoric atât coralul catolic (gregorian), cât și pe cel lutheran, reținând doar psalmii.

Cele mai multe din bisericile americane foloseau încă din secolul al XVIII - lea la slujbele lor acea psaltire calvină "The Bay Psalm Book" care oferea noilor generații orice numai plăcere de a cânta, nu. Această psaltire conținea textele unui număr mare de cântări care erau astfel aranjate, încât schema lor metro-ritmică să se potrivească la un număr redus de melodii ușor de memorat, melodii bine cunoscute (multe prozodii și puține melodii). Credincioșii americani evitau acești psalmi nu doar pentru că nu le plăceau, ci pentru că viața dură de frontier, de pionieri, nu le îngăduia să cânte. Ei erau abrutizați de muncă, analfabeți (BOHY). Spre mijlocul secolului al XVIII - lea începe să pătrundă în biserica americană imnul, creație literară pe teme religioase și pus pe melodii armonizate pe mai multe voci. Se remarcă poeți creatori de versuri de imnuri ca Isaac Watts, John Wesley și Charles Wesley.

Conservatorilor din biserică nu le convenea introducerea imnului, dar cei tineri, nonconformiștii erau entuziasmați de el (idem).

Pentru un timp cele două categorii, Psalmii și Imnurile, au coexistat, dar nu pașnic. În biserica prezbiteriană are loc în curând "Marea controversă a psalmodiei" care se termină către 1789 cu ieșirea totală din uz a cărții de cântări "Bay Psalm Book" în biserica respectivă și în mare măsură și în celelalte biserici și înlocuirea ei cu cărți de cântări care pe lângă psalmi conțineau un voluminos supliment de imnuri. La începutul secolului al XIX - lea bisericile conservatoare încep să-și dea seama că dacă nu acceptă adoptarea de imnuri, vor fi părăsite de credincioși (idem).

Acceptarea imnurilor a deschis o nouă eră în cântarea bisericească americană. În 1819 reverendul Samuel Worcester publică, după aprinse discuții în biserică, o nouă carte de cântări care va fi folosită un timp și de milleriți: Este colecția purtând lungul titlu de "Psalmii, Imnurile și Cântările duhovnicești ale lui Isaac Watts la care sunt adăugate imnuri selectate din alți autori".

Cântările spirituale ("spiritual songs", "cântările duhovnicești", "cântările Evangheliei", "gospel-songs"), a treia categorie de cântări, se afirmă tot mai pregnant.

Songurile sunt cerute tot mai insistent de credincioși. Este vorba de melodii pur populare sau în stil popular, în mare parte cu autor anonim, la care se crează un text religios, și acesta, în parte, cu autor necunoscut. Una dintre primele cărți de acest fel utilizate în biserici este cartea de "Imnuri religioase pentru la sate" ("Village Hymns") publicată în 1831.

S-ar putea compara genul gospel-song cu colindele religioase ale românilor, iar genul hymn și psalm cu imnurile și multiplele forme de cântări liturgice din cântarea psaltică românească.

Activitatea furtunoasă din adunările în corturi și cele de redeșteptare din recent înființata Republică americană (USA), cerea tot mai multe cântări de fel imnului și songului.

Conformiștii le criticau ca fiind "ieftine", dar publicul continua să le cânte, să le ceară. Astfel apar în această perioadă o mulțime de autori de imnuri sau de song-uri, nu toate de bun gust.

Un membru laic din biserica congregaționalistă, muzicianul Lowell Mason (1792-1872), este

dezgustat de songurile care circulă și compilează în anii '30 ai secolului al XIX - lea o colecție de cântări numită "Church Melodies" (Melodii bisericești), urmată de alte colecții, prin care el încearcă să ridice la un nivel superior atât imnurile (textul cântărilor), cât și melodiile acestora.

Un al doilea mare muzician al vremii premillerite este dirijorul de cor și compozitorul Thomas Hastings (1784-1872) ale cărui compoziții și publicații salvează, chiar dacă numai în parte, onorabilitatea muzicii și textului cântării bisericești degradate de songurile aflate la modă. Din cele peste 1000 de compoziții ale lui doar trei sau patru au supraviețuit gustului actual.

Această perioadă a inundării bisericii americane din secolul al XIX - lea cu imnuri de categorie de la proastă la valoroasă se poate compara cu cea actuală, în care biserica creștină europeană occidentală este invadată de prozodii și melodii de prost gust, în mare parte din import, în mare parte de proveniență afro-americană.

Specificitatea soliei adventiste ("Second Advent"), creșterea enormă și extrem de rapidă a numărului de adepți milleriți, capacitatea mare a locurilor de adunare, treptata separare a milleriților de comunitățile-mamă au determinat pe liderii Mișcării, cu deosebire pe excelentul organizator, subtilul și elevatul Himes, să purceadă la compilarea și publicarea unor colecții imnice destinate congregațiilor mamut din Marele Cort millerit (1842) și din Tabernacole millerite (1843). Istoricii americani consideră că Himes nu numai a selectat cântecele favorite aflate în cărți de imnuri ca cele mai sus descrise, dar că el a provocat printre credincioși o vie activitate de creație literară și muzicală. Marea lui dragoste pentru publicarea de cărți de cântări millerite, și în deosebi faptul că în imensa lor majoritate aceste cântări au autor anonim atât ca text cât și ca muzică, precum și caracterul amatoricesc al lor, ne fac să-l suspectăm chiar pe Himes de fi fost autorul improvizat, nedeclarat, al unora din aceste cântări. În acest sens pledează dese anunțuri ale lui în care chiamă pe milleriți să trimită la redacție creațiile lor muzicale.

Nu știm exact cine a scris și - eventual - compus noile cântări millerite. Cursa contra cronometru care a caracterizat Mișcarea explică în parte rămânerea în anonim a creatorilor. Destul că multe din cântările aflate de noi în cartea de cântări principală a lor, "Millennial Harp" (MH), nu mai apar în alte colecții anterioare sau posterioare.

Milleriții cântau unisonal și a cappella.

Deși în unele biserici reformate clasice era admisă orga și deși unii milleriți în mod excepțional chiar permiseseră folosirea unor instrumente de acompaniat, ca spre exemplu "melodeon"-ul în Boston, cea mai mare parte din milleriți erau strict împotriva utilizării instrumentelor muzicale în cadrul închinării.

Milleriții adventiști și urmașii lor imediați aveau dificultăți la intonarea cu întreaga congregație a cântărilor lor.

Primele lor cărți de cântări erau fără note. Instrumentele muzicale, am văzut, nu erau folosite. Mulți dintre credincioșii milleriți erau foarte dispersați și se întâlneau relativ rar, mai ales după Marea Decepție din 1844, ceea ce ducea la uitarea cântărilor. De abia învățate la un campmiting (adunare de corturi), că ele erau și uitate la următorul. Unii încercau să-și amintească corect de cântări. Dar reușeau ei oare? Când se revedeau, fiecare cânta altfel. Dar care era procedura practică a cântatului în adunări?

Credincioșii dispuneau, în cel mai bun caz, de niște cărțicele de cântări fără note. Predicatorul, sau altcineva, indica numărul și titlul cântării. Un dirijor ("Choir leader") alegea o melodie dintre puținele cunoscute de adunare și care corespundea metroritmic cu textul imnului indicat și dădea tonul, adică intona cu voce puternică imnul pe care congregația, la unison, îl prelua. Când cântarea era bine cunoscută de congregație, intonarea nu pune mari probleme; la prima strofă erau, poate, unele opinteli, dar la următoarele (multe!) strofe unisonul se reglementa. Mai problematic era când se cânta o cântare nouă pe o melodie mai puțin cunoscută. Atunci

dirijorul conducea intonarea printr'o gestică exagerată și prin semne "cabalistice" făcute cu mâinile.

Exista pericolul ca melodia aleasă de Choir leader să nu se potrivească ca tempo pentru un imn solemn, rar, și atunci spiritul întregii închinări se făcea praf. De obicei liderul vocal sau grupul coral nu erau totdeauna oameni cu simț muzical. Chiar și cel mai bun lider coral nu era totdeauna stăpân pe memoria lui muzicală și nu-și amintea totdeauna melodia potrivită la momentul potrivit. Impedimentul avea să fie corectat în timp prin publicarea de cărți de cântări cu note și prin introducerea armoniului ca instrument bisericesc american prin excelență.

Notația muzicală pentru imnurile folosite în bisericile americane a cunoscut o dezvoltare în mai multe etape. Primele cărți de cântări cu note pentru mai multe voci conțineau sisteme a câte două portative, fiecare din portative având o singură linie melodică, cel superior cu cheia în sol pe linia a doua reda linia melodică a sopranelor, cel inferior cu cheia de fa pe linia a patra reda basul. Alto-ul și tenorul nu existau înscrise. Cuvintele primei strofe erau scrise între portative, sub linia melodică a sopranelor, celelalte strofe erau scrise în josul partiturii generale. Astfel de notație găsim la unele din cântările aflate în colecția "Millennial Harp" (1843).

O altă formă de notație este cea cu sisteme formate din trei portative: superior, mijlociu și inferior. De cele mai multe ori pe portativul superior era notată linia melodică a tenorului în cheia de sol pe linia a 2-a fără indicația ("8") de octavă inferioară. Sopranelor și altoul figurau pe portativul de mijloc, ca în notația actuală, iar pe portativul de jos era înscris basul în cheia de fa pe linia a 4-a. Primele strofe erau scrise în spațiile dintre portative, celelalte în josul partiturii generale. Această notație o găsim la unele cântări din "Millennial Harp" și la foarte multe din "Jubilee Harp" (1866).

În "The New Jubilee Harp" din 1881 asistăm la o notație ca cea actuală, în sisteme cu două portative, cel superior cu Sopranelor și Alt în cheia de sol pe linia a 2-a, iar Tenor și Bas în cel inferior în cheia de fa pe linia a 4-a. Prima strofă era scrisă în sistem, celelalte în josul partiturii generale.

Apogeul intonării cântării millerite avea loc în ultima zi a adunării de tabără. Rămas-bun-ul mulților participanți avea loc în afara Cortului cel Mare prin mișcarea inversă a două cercuri concentrice. Această mișcare de horă era combinată cu intonarea unor imnuri favorite. Pe locul întâi se afla acel "Never part again" (Nu ne despărțim, numărul 31 din Album), la sfârșitul căreia urma acel "handclasping", salut tipic american, lovirea reciprocă, în mers, cu palmele, care simboliza 1/ profundul sentiment de împreună-simțire și 2/ anularea oricărei prejudecăți sectare. (La handclasping americanii de azi adaugă acea expresie de înfrățire, des întâlnită: "Hey, man!") și cu aceasta se termina adunarea de tabără.

Cântările millerite constituiau o bună propagandă pentru conferințele organizate de "Second Advent". Lectorul millerit J. Bates povestește cum odată, aflându-se în compania unei grupe de adventiști, a trebuit să aștepte mai multe ore un tren în gara din Salem, Massachusetts. Ca să mai treacă timpul, grupul de adventiști s'a apucat să cânte pe peron cântări millerite. Acesta a fost un lucru complet neobișnuit pentru locuitorii Salem-ului care au început să se strângă în jurul cântăreților și să-i asculte într'o liniște desăvârșită. Interesul stărnit pentru conferințele adventiste a crescut atât de mult prin aceste cântări, încât în duminica următoare circa 7000 de persoane au venit să-l audieze în oraș pe predicatorul millerit Silas Hawley.

O altă întâmplare semnificativă este redată de Spalding (I, 51). Este pomenită acolo întâmplarea cu hangiul și "Cvartetul vocal adventist White". James White, un zelos lector millerit, el însuși un dascăl de muzică la școala din Amenia, fondase împreună cu tatăl său un cvartet vocal, "White Second Advent Quartett", al cărui repertoriu era format din cântări

millerite. Cu această formație familia White vizita marile adunări millerite și le înfrumuseța prin recitalurile oferite. Fiind odată pe drum către un alt loc al Marelui Cort, James împreună cu tatăl John și două surori au trebuit să înnopteze la un han. și ca să mai treacă timpul, cvartetul "A Doua Venire" s'a apucat să cânte cântările millerite. În scurt timp hanul s'a umplut de consumatori de mâncare, de băutură și... de cântare millerită. Hangiul – plăcut impresionat de câștigul material realizat - a prins momentul și a adresat familiei White invitația de a veni totdeauna să înnopteze la el și să cânte, lucru pentru care el le va asigura cântăreților milleriți masa și casa în mod gratuit.

Dintre istorisirile, menționările și referirile la Cântarea millerită și la importanța ei pentru fondatorul Mișcării, redau câteva care mi se par mai semnificative.

După Mica decepție din primăvara anului 1843, William Miller scrie către J. V. Himes, la 25 martie 1844, din Low Hampton, declarând că tema celei de A Doua Veniri (Second Advent) este meditația lui ziua, cântecul lui noaptea: Scumpul meu frate Himes, Stau acum la vechea mea masă din camera de la răsărit și sunt mulțumitor bunului Dumnezeu pentru ajutorul primit până acum. Eu Îl aștept în continuare pe iubitul meu Salvator din cer, Fiul lui Dumnezeu. Timpul, după cum lam calculat eu, a trecut, iar eu sper în fiecare clipă să-L văd pe Salvator coborînd din cer. Nădăjduiesc că mi-am curățit hainele de sângele sufletelor. Simt că, prin tot ce mi-a stat în putere, sunt eliberat de orice vină privind condamnarea lor. Sunt aproape complet convins că mi-am terminat lucrarea. și-L aștept, cu un profund interes din partea sufletului meu, pe binecuvântatul și gloriosul meu Mântuitor care va fi Rege peste tot pământul și Dumnezeu cu noi pe vecie. Aceasta este, cu adevărat, principala mea dorință. E meditația mea în timpul zilei. E cântecul meu în timpul nopții. E credința și speranța mea. Ea mă mângâie în boală, mă întărește la vreme de neceaz și-mi dă răbdare pentru a îndura batjocura și derâderile venite de la cel egoist și ateu. Credința și încrederea mea în Cuvântul lui Dumnezeu sunt la fel de puternice ca totdeauna, deși Hristos nu a venit la timpul așteptat de mine. Sunt convins și mai departe că timpul nu mai ține mult și că Dumnezeu va judeca în curând, da, prea curând!, lumea și strigarea făcută. Evenimentul în sine îl las pe seama Lui. Veghez și mă rog: Vino, Doamne Isuse, vino repede! Amin! Vino chiar acum, Doamne Isuse! (A Brief History... pag. 229-230)

James White în "Life incidents", 1868: Exista în acele zile o putere în ceea ce se numea "Cântarea adventă" cum n'a mai existat niciodată (NIX, p. 11). Tot J. White în "Life incidents", 1868: Localitatea Litchfield Plains era următoarea mea stațiune (de conferințe). Încă din prima seară casa era plină de oameni. De abia am putut să-mi fac loc să ajung la amvon. Pentru a face liniște, primele mele cuvinte au fost cele cântate: "You will see your Lord a-coming" (Veți vedea cum vine Domnul). Cititorul cu siguranță că nu constată nici o valoare poetică din repetarea acestor versuri simple. Dar dacă el nu a auzit vreodată plăcuta melodie care le poartă, n-o să-și poată închipui niciodată cum un singur om, folosindu-le, poate să aducă la o liniște mormântală un auditoriu de aproape 1000 de oameni. Fapt este că exista în acele zile o forță neobișnuită în ceea ce s'a numit Cântare adventă, millerită' (Nix, 94).

Din scrisoarea doamnei Mehitabel Wheeler din Lakeport, N. H.: Soțul meu și cu mine făceam parte dintre cei care am ieșit să-L întâmpinăm pe Domnul în '44. Ce timp binecuvântat! Ce timp de mărturisiri și de lepădare de sine! și cum ne mai iubeam unii cu alții! Căci doream să fim cu toții gata, noi așa credeam că El va veni în a zecea zi a lunii a șaptea (22 octombrie). Momentul însă a trecut și, vai, ce triști am fost! Ce să facem? Cum să suportăm acum persecuțiile și batjocura lumii? Că noi renunțaserăm la orice... Ce mare era amărăciunea noastră! Dar scumpul și binecuvântatul nostru Tată ne-a trimis harul Său și curaj și ne-a dat tot ce aveam nevoie ca să trăim mai departe. Veșnic să fie El lăudat! Ce Părinte

binecuvântat avem noi! Noi tot Îl mai căutăm. O, ce mare sărbătoare va fi când toți cei din întreaga familie a Părintelui nostru ne vom întâlni și cânta "Never part again" (Nicicând nu ne vom despărți)... (HEWITT, 283).

Hiram Edson, un lector millerit, povestește: Pe vremea mișcării numite Mișcarea lunii a șaptea, în 1844, eu și alți frați eram angajați în difuzarea de publicații despre venirea lui Hristos și în ținerea de adunări acasă la mine, seara. Odată tocmai vroiam să începem adunarea de seară, când o căruță cu doi cai s'a oprit la noi și din ea s'au dat jos toți călătorii, niște străini. Le-am pregătit scaune ca să stea jos și apoi am deschis cu cântarea: "Eu pe pământ ca creștin sunt străin, Dar nu mă plâng, nu mă plâng" ("Here o'er the earth as a stranger I roam, Here is no rest, is no rest" - Aici pe pământ, ca străin, rătăcesc fără rost, Aici nu-i liman, nu-I liman). S'a cântat cu însuflețire, cu convingere. Spiritul care a însoțit cântarea a transmis cântării o energie emoțională atât de mare încât, chiar înainte de a se termina de cântat, întreaga grupă de străini a considerat că e mai bine să plece imediat acasă decât să li se reproșeze că s'au lăsat convertiți la o adunare de milleriți. Un soț și soția lui au reușit să se strecoare pe ușă afară. Dar un al treilea a căzut pe prag, la fel un al patrulea, un al cincilea și așa mai departe până când cei mai mulți din grupă au fost doborâți acolo prin puterea lui Dumnezeu. Astfel de strigăte ca de agonie și de implorări de milostivire nu se întâmplă des. Până la închiderea adunării 13 noi persoane au fost convertite. Soțul și soția care pleaseră, au trebuit să meargă pe jos, în întuneric, pe o distanță de 8 sau 10 km, cârând în brațe un copil de 1 an. Dar nu asta era grija lor. Povara lor era o convingere prea mare pentru a fi dată jos. Ei s'au întors a doua seară la adunare și au găsit iertare și pace în credința primită (NUMBERS, 214).

Există o descriere celebră a adunărilor în corturi făcută de scriitorul American Whittier, descriere amintită și în altă parte :

Acum trei sau patru ani, în drumul meu spre răsărit, am petrecut o oră sau două la o adunare campestră din East Kingston ținută de Second Advent. Locul a fost bine ales. O pădure înaltă de pini și hemlock-i umbrea cu melancolia ei mulțimea așezată pe bănci simple din scânduri și bârne. Erau adunați deja vreo mie de oameni și alții soseau în valuri-valuri. Corturi albe dispuse în formă de cerc formau un fundal ca un alb de zăpadă în contrast cu culoarea închisă a oamenilor și frunzișului. În spatele corturilor erau situate depozitele, bucătăriile. Când m'am apropiat, iată că sunetul unei cântări - ale cărei cuvinte de abia le distingeam - se strecura printre pâlcurile de arbori ai pădurii. Am putut să-mi dau seama de efectul cântării asupra mulțimilor din fața mea, cum amplifică ea entuziasmul lor aflat și așa la o treaptă înaltă. Predicatorii erau așezați pe un amvon simplu de scânduri acoperit de un covor de frunze și flori căzute din pomi și înconjurat de o draperie nu din mătase și catifea, ci din ramurile de-un verde închis al copacilor (hemlock) din jur... Pentru un om cu multă imaginație scena se dovedea inedită: cercul alb al corturilor; arcadele întunecate ale ramurilor; fețele interiorizate și serioase ale ascultătorilor, vocea puternică a vorbitorilor, limbajul simbolic terifiant al Bibliei, fumul ridicându-se ca tămâia din focuri. Toate mă întorceau spre acele vremi ale închinării primitive, de abia șoptite în tradiții, când, pe culmi de dealuri sau în umbra bătrânilor codri, religia își clădea primele altare, când orice om era un preot al ei și când întreg universul era templul ei.(DIACONESCU, 2001,135)

Valorific

area contemporană a cântărilor millerite

În ceea ce privește valorificarea contemporană a imnurilor millerite așa cum apare aceasta în albumul "Aproape-i Mirele ceresc", sunt de luat în considerație următoarele fapte:

Din punctul de vedere istoric al imnologiei adventiste: I. Reanimarea unor imnuri pe nedrept uitate;

În ceea ce privește textul: II. Românirea în poetică și și III. Adaptarea lui la starea actuală a bisericii, accentuarea și dezvoltarea unor înțelegeri doctrinare;

În ceea ce privește muzica: IV Selectarea de imnuri cu melodii cu caracter modal și și V. Tratarea modală a aranjamentului armonic

I. Reanimarea unor imnuri pe nedrept uitate

Spre deosebire de Nox - care a tratat împreună cântări aparținând unor perioade și grupări confesionale diferite - efortul de selectare și reconsiderare s-a limitat în colecția amintită la numai, sau aproape numai perioada millerită (1842-1844), cea mai mare parte (35) din cântările albumului fiind practic nereconsiderate în niciuna din publicațiile muzicale americane sau române adventiste curente.

Principalele criterii la selectarea acestor cântări au fost - în afară de cel amintit (al inexistenței în celelalte colecții) - criteriul muzical și cel literar-doctrinar. Au fost alese deci acele cântări care aduceau ceva nou pe plan spiritual și pe plan estetic.

În ceea ce privește armonia cântărilor, ea este fie identică cu cea din partitura originală (este cazul celor mai multe din imnurilor cu compozitori cunoscuți) fie recreată de M. V. D. (este în general cazul imnurilor cu compozitori anonimi).

În colecția "Aproape-i Mirele ceresc" autorii pun un nou semn în alegerea, armonizarea și mai ales versificarea acestor cântări millerite, înscriindu-le categoric în orizontul spiritual român și supunându-le matricei stilistice a culturii române. Aceste cântări nu mai sunt vechi imnuri americane, ci imnuri cu haină nouă, românească.

În această colecție principala sursă bibliografică este colecția millerită "Millennial Harp" (MH), Boston, 1843 a lui Joshua V. Himes; această colecție a fost comparată cu colecții millerite ulterioare publicate toate sub îngrijirea aceluiași Himes, cum sunt "The Jubilee Harp" (JH), Boston, 1866 și "New Jubilee Harp" (NJH), Boston, 1881.

Autorii imnurilor. Deși în publicațiile cercetate numele stihuitoarelor nu apare decât extrem de rar, s-a reușit să se identifice deocamdată autorii textelor la aproape jumătate (24) din imnuri. Este vorba de autori din secolele XVIII și XIX mai mult sau puțin cunoscuți, precum: M. Bruce (nr. 18), M. Byles (nr. 16), W. Cowper (nr. 22), J. Curwen (nr. 4), S. L. Glasgow (nr. 7), J. Hopkins (nr. 26), Selina Countess of Huntingdon (nr. 6), J. Newton (nr. 51), M. Opitz (nr. 41), Phoebe Palmer (nr. 35), Annie Smith (nr. 47) J. Stennet (nr. 33), J. Swain (nr. 19 și 45), Isaac Watts (nr. 3, 8, 23 și 31), Ch. Wesley (15, 30, 32, 44 și 49) și J. J. Winkler (nr. 28). Pentru celelalte cântări (27 titluri) autorul este anonim.

Numele compozitorilor. În cea mai mare parte din cântări (36) nu s'a putut identifica compozitorul. Pentru restul (15 titluri) compozitorii găsiți au fost: C. Coles (nr. 47), R. Harrison (nr. 13), W. J. Kirkpatrick (nr. 35), J. Lucas (nr. 30), L. Masson (nr. 5, 6, 8, 12, 22, 32, 44 și 45), Dr. Rippon (nr. 33), J. R. Tomas (nr. 9) și H. C. Zeuner (nr. 28).

Procedul cu idiomele (aceeași melodie pentru imnuri diferite) a fost identificat în 11 (circa 20%) din cazuri.

18 cântări apar fără note în colecția de bază, "Millennial Harp" – MH (Partitura muzicală a lor a fost regăsită în colecția de mai târziu "Jubilee Harp").

Acest lucru s'ar putea explica prin aceea că editorul colecției de bază le-a considerat ca fiind prea bine cunoscute ca melodii de către credincioși și a economisit astfel din cheltuielile pentru grafica notelor muzicale. Șapte din cântările colecției de bază "Millennial Harp" (MH) nu mai apar în imediat următoarele colecții millerite. O analiză mai atentă ar putea explica acest fapt prin incompatibilități de ordin teologic sau prin dezinteresul de a fi cântate.

La 7 cântări din colecția de bază apar melodii diferite în colecțiile ulterioare.

II. Românirea

Din punctul de vedere al mijloacelor literare, prozodia lui Burtescu și Greising se caracterizează, prin mare bogăție metaforică, prin imagini originale, prin sensibilitate poetică deosebită. Respectarea de către ei a structurii pe incize a imnurilor produce o amplificare a

muzicalității a însuși textului. Aceste elemente poetice apar la fiecare pas, o exemplificare este aproape inutilă. Totuși iată câteva luate la întâmplare:

... cu-ale noastre tălpi pribege... (A credinței noastre rază)
... chiar de inima brâzdează și prin flăcări și prin fum... (idem)
... a șaptea trâmbiță ia foc și tronurile cad pe loc... (A șaptea trâmbiță)
... și morți și vii se întâlnesc pe culmea muntelui ceresc... (idem)
... raza chivotului sfânt să-mbrace-n flori acest pământ (idem)
... cât timp va mai dura golul din vis? (Cât timp mai este har)
... peregrin exilat pe o stea... (Ce plăcută e vestea)
... prețiosul mărgăritar... (omul) (idem)
... va fi totul un iureș de slavă... (idem)
... ne-mbrățișăm sub albul nor cu-al nostru vis advent... (Există-aici un sfântpopor)
... psalmii pe harpa ta cântă aleluia... (Grabnic te scoală-acum)
... luptăm cu-ai somnului dârzi cari... (În așteptarea zilei mari)
... îmi scot coroana mea, plângând, și-o pun în fața Sa... (Mă simt ades pe plăceresc)
... din mine, omul de nimic, El a făcut un osana... (Mântuitorul e Isus)
... să fiu cu nori de stele nins... (Mergem acasă)
... mă chiamă fructul reîntors... (Pe malul Râului etern)
... Domnul... șterge din făpturi mormântul... (Priveghiați, voi sfinți)
... Sionul e liber! Aliluia!... (Scoală degrab', a Sionului fiică)
... fulgerele capu-și scot... (Se cutremură pământul)
... și veșniciile răsar, și lupta s-a sfârșit... (Sionul să tresalte)
... speranța mea se fac dor... (Speranța mea se face dor)
... povara crucii Lui de lemn zdrobește-al morții jug... (Sub al speranței vânt)
... rămâne în urmă un abis ce nu ne mai privește... (și noaptea-aproape a trecut)
... veți vedea cum vine Domnul peste două zile, trei... (Veți vedea cum vine Domnul)

III. Dezvoltarea unor înțelegeri teologice

Textierii evită repetarea de gânduri și expresii perimate. Continuând linia marilor imnologi români (Demetrescu, Paulini), și beneficiind de noul aport imnologic adus de Aurora Ionescu, prozoditorii Greising și Burtescu reușesc să facă un salt valoros în cerul imnologic adventist recent, plin de atâtea încercări poeticodocinare, cele mai multe din ele, vai!, nereușite. Iată câteva exemple de înțelegeri doctrinare care aduc un suflu nou în perioada actuală de scădere marcată a religiozității, a sensibilității la mesajul profetic, de corupție, de duplicitate, de demagogie și hedonism:

- Reafirmarea simplului, esențialului (A credinței noastre rază; Ades privescprea fericit)
- Aducerea avertismentului suprem în echilibru cu mângâierea supremă (A Judecării zi)
- Imposibilitatea explicării întârzierea Revenirii lui Hristos ca și imposibilitatea de a-i stăvilii declanșarea (Aproape-i Mirele ceresc; Cât timp mai este har)
- Biruirea relativității timpului și spațiului prin absolutul credinței (Ce-mi place adesea; Dor de dezlegarea tainei)
- Incompatibilitatea mergerii concomitente și pe calea îngustă, și pe calea largă (Domnul revine)
- Reafirmarea frăției dintâi (Frați ai marei așteptări)
- Justificarea stării de nerăbdare a miresei-biserică (În așteptarea Zilei Mari)
- Iubitul - la fel de nerăbdător - așteaptă de la credincioși să I Se reproșeze întârzierea (Încă o zi a mai trecut)
- Inexistența unei alternative la credință (Întoarce-te-n grabă)

- Pocăința personală - ca singură situație în care se poate face chiar acum, înainte de seceriș, identificarea în sine însuși a neghinei (Pe-ogorul Tatălui ceresc)
- Identificarea apostaziei bisericii manifestată în înlocuirea soliei advente originare cu conceptul bogăției și creșterii numerice (Să nu-mi spui de plăceri lumești)
- Totul trebuie împlinit: și ceea ce cere Fapta și ceea ce oferă Harul (Ziua Judecării sfinte)

IV. Selectarea unor imnuri cu melodii cu caracter modal

Exemple

- Nr. 1. A credinței noastre rază: pentatonic cu peoni
- Nr. 2 A Judecării zi : pentatonic și eolian (minor natural cu subton)
- Nr. 18. Ferice-acel...: pentatonic cu peoni, eolian (cu subton)
- Nr. 20. Glasul Domnului Hristos : eolian alternând cu minor armonic (treapta a 7-a labilă: sensibilă în suire și subton în coborâre)
- Nr. 34. Pe-ogorul Tatălui...: atmosferă modală mixolidiană
- Nr. 37. Să-ți fie casa'n ordine : eolian (minor natural, cu subton)
- Nr. 46. Un osana victorios : pentatonic cu peoni

V. Tratarea modală a aranjamentului armonic

Exemple

- Nr. 11. Da, va fi consternare : melodia din sistemele 1-4 tratate armonic în fa minor, cea din sistemele 5-9 în Fa major
- Nr. 18. Ferice-acel...
- Nr. 37. Să-ți fie casa'n ordine

Concluzii

În contrast cu perioada postmillerită sabatariană și cea adventistă de zua a șaptea, perioada adventistă millerită de origină a fost caracterizată prin absolutul antisectarism al liderilor. Mișcarea Adventă millerită era o mișcare neprozelitistă, interconfesională, o mișcare care se adresa tuturor confesiunilor creștine protestante americane fără să urmărească destabilizarea lor.

Acest fapt nu face decât să crească importanța și interesul pentru cântările millerite în rândurile tuturor românilor, indiferent de forma lor de evlavie. Prin aceste cântări - mergând pe tradiție pur millerită - nu se urmărește în primul rând convertirea la adventism a ortodocșilor, ci transformarea românilor din credincioși de-formă în credincioși-cu-adevărat, femei și bărbați care pregătesc și se pregătesc pentru instaurarea pe pământ a vremii mesianice, vreme de pace, de dreptate, vreme de viață și sănătate deplină.

Momentul actual este propice pentru restaurarea cântării millerite. Criza liturgică provocată de introducerea și dezvoltarea necontrolată a muzicii rock și a stilului "Celebration" din bisericile neoprotestante americane, și posibila contaminare cu ea a celor europene, este un argument în plus pentru cunoașterea cântării millerite bine românite.

Bibliografie

- A Brief History of William Miller...", Boston, 1895
- Imnuri Creștine, București, 1932 (?)
- The Advent Christian Hymnal, Charlotte, 1967
- The Seventh-day Adventist Hymnal, Hagerstown, Md, 1985
- BARKER, Ch.: Hymns of the Morning, Concord, Conn., 1872
- BOHY, Marilyn: Development of the Use of Music in Advent Christian Worship, Aurora, 1952
- DIACONESCU, M. V.: Introducere la "Aproape-i Mirele Ceresc", București, 2002
- DIACONESCU; M. V.: William Miller și Adventismul modern, "Adu-ți aminte", Aachen, 2001)
- DIEHL, Katharine Smith: Hymnes and Tunes - An Index, New York-London, 1966
- HEWITT, C. E.: Midnight and Morning, Charlotte, 1983
- JULIAN, J.: A Dictionary of Hymnlogie, New York, 1915
- NIX, J. R.: Early Advent Singing, Hagerstown, Md, 1988
- NUMBERS, L. R., BUTLER, J. M.: The Disappointed, Knoxville, 1993
- RAYMOND, G., WALLER, E.: SdA Hymn and Songbook Collection, Andrews Univ., 1990
- SPALDING, A. V.: Origin and History of Seventh-day Adventists, Washington, 1961, vol. I și II

Anexa : Colecțiile innologice adventiste millerite consultate

- 1 - Carte de cântări fără note, 121 cântări, 144 pagini, intitulată: "Millennial Musings: A choice selection of hymns designed for the use of Second Advent meetings. By J. V. Himes and J. Litch." (Anunțată în presă la 1 ianuarie 1842).
- 2 - Carte de cântări cu note în partea I-i (48 cântări, 72 pagini) și fără note în partea a II-a (identical cu Millennial Musings), în total 169 de cântări, 214 pagini intitulată: "Millennial Harp, or Second Advent Hymns; designed for meetings on the Second Coming of Christ." (probabil By J. V. Himes, Boston), 27 iulie 1842. Cunoscută sub numele de 1842 Millennial Harp (Harpa milenială din 1842).
- 3 - Cânticică de cântări fără note, 19 cântări, 32 pagini intitulată: "Second Advent Hymns; designed to be used in prayer- and camp-meeting. In Eighteen Hundred Forty-Three Will be the year of Jubilee." Boston, published by J. V. Himes, 1842
- 4- Carte de cântări cu note în părțile I și II, fără note în partea a III-a intitulată: "Millennial Harp; designed for meetings on the Second Coming of Christ. Improved Edition. Three parts in one volume. By Joshua V. Himes. Boston: Published at 14 Devonshire Street, 1843. Sunt 86 + 7 cântări cu note și 112 fără note, în total 205 cântări, 296 pagini, o introducere nesemnată, format înalt, 15 cm la cotor. Vezi și Supplement din 1843
- 5 - Carte de cântări fără note (p1-195) și cu note (p196-454) intitulată: "The Advent Harp designed for believers in the speedy coming of Christ. Boston: J. V. Himes, 1849." Există o ediție 1853 la Loma Linda.
- 6 - Carte de 53 cântări fără note, 48 de pagini intitulată "Hymns for God's peculiar people that keep the commandments of God and the Faith of Jesus, Compiled by James White. Oswego, 1849"
- 7 - Carte de cântări cu note intitulată: "Hymns for Second Advent believers", J. White, 1852.
- 8 - Carte de cântări fără note, 323 cântări, 323 pagini: The Jubilee Harp: revised and enlarged,

for tent, conference, prayer and congregational meetings / Published at the request of many friends, by S. S. Brewer, Concord, 1855

9 - Carte de cântări cu note (majoritatea) și fără note intitulată: "The Christian Lyre: A choice selection of psalmody, ancient and modern, designed for use in public and social worship. Published by J. V. Himes, Buchanan Mi, 1865. Criticată pentru greșeli doctrinare și înlocuită de următoarea. Carte de cântări cu note și fără pe 458 pagini intitulată: "The Jubilee Harp: A choice selection of psalmody, ancient and modern, designed for use in public and social worship. Boston, AC Publication Society, 1867. Conține, cu note, multe din cântările fără note din Millennial Harp, 1843, partea a III-a.

11.- Carte de 270 cântări cu note și fără, 145 pag. intitulată: "Hymns of the Morning: Designed for the use of God's people. Compiled by Charles C. Barker, Concord, 1872.

12.- Carte de 680 cântări cu note și fără, 400 pagini intitulată: "The New Jubilee Harp; or Christian Hymns and Songs, A new collection of hymns and tunes for public and social Worship. Boston, 1881"

Vezi Anexa

Spalding, II, 135

Cei de limbă engleză dar nu și cei de limbă germană, cum sunt mennoniții, amishii.

Campmiting-urile și revival-urile

În mod excepțional chiar 4

“Cvartetul adventist Withe”

M. V. Diaconescu: William Miller și Adventismul modern, în "Adu-ți aminte", Aachen, 2001, pp. 135

Autor de imn (imnod) înseamnă textier de imn, nu compozitor. Pentru autor de melodie (compozitor) termenul propriu este "melod". Un celebru autor atât de imnuri (imnodii), cât și de melodie (melodii) a fost Romanos Melodus din Bizanț (sec. VI/VII), lui îi sunt atribuite peste 1000 de compoziții (imn plus melodie).

În paranteză se află numărul din această colecție a cântării respective. Datele biografice ale autorilor apar la fiecare cântare în parte

Lucru redat în partitură prin "Anonim".

Cântările cu numărul: 2, 4, 8, 25, 27, 28, 31, 32, 36, 42 și 45.

Pentru cunoașterea structurii pe incize a imnurilor în general se poate consulta studiul privind "Relația dintre prozodie și melodie și rolul incizei în analiza imnologică și în versificarea de imnuri" publicat în "Adu-ți aminte", Aachen, 2002, pp. 419.

Atâta timp cât nu stăpânește un punct de vedere profesional, echilibrat, favorabil eclectismului stilistic, vociferările pro și contra muzicii rock nu aduc încă sunetul clar, liniștit și ferm, pe care biserica îl așteaptă să fie dat. Recenta contribuție a lui S. Bacchiocchi și colaboratorii este interesantă, deși insuficientă, deoarece nu e făcută de un muzician.

Meditații mileniale. O culegere de cântări pentru folosirea în adunările de A Doua Venire. De J. V. Himes și J. Litch.

Harfa milenială sau cântări de A Doua Venire; pentru adunările de A Doua Venire a lui Hristos.

Imnuri de A Doua Venire; date pentru a fi folosite în adunările de rugăciune și de tabără. La o mie opt sute patru zeci și trei / Va fi anul jubileului. Boston, publicat de J. V. Himes, 1842." Această colecție a fost produsă pentru a fi folosită în adunările Cortului Mare recent construit. Harpa milenială; destinată adunărilor de A Doua Venire a lui Hristos. Ediția ameliorată. Trei părți într'un singur volum. (Compilată) de Joshua V. Himes. Boston, Devonshire Str. 14, 1843.

Harfa adventistă, pentru a fi folosită de cei ce cred în grabnica revenire a lui Hristos.

Imnuri pentru poporul deosebit al lui Dumnezeu care păzește poruncile lui Dumnezeu și are credința lui Isus, compilată de J. W.

Imnuri pentru credincioșii Celei de a Doua Veniri.

Harpa Jubileului, revăzută și adăugată, pentru adunări de cort, conferință, rugăciune și devoțiune /Publicată la cererea mai multor prieteni de ...

Lira creștină. O culegere de cântări vechi și noi pentru uz în adunările religioase publice.

Harpa jubileului. O culegere de imnuri religioase pentru uz public.

Imnurile Zorilor. Destinate pentru uzul poporului lui Dumnezeu. Compilate de Ch. C. Barker.

Noua harfă milenială sau Imnuri și cântece creștine. O nouă colecție de imnuri și melodii pentru serviciile divine publice.